

Hankintalain kokonaisuudistus

Ympäristövaliokunta, 28.9.2016

Ympäristötoimi- alalla on merkittävä rooli kaikissa kiertotalouden eri vaiheissa

*”Suomesta bio- ja
kiertotalouden sekä
cleantechin edelläkävijä”*

Lainaus pääministeri Sipilän hallitusohjelmasta

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

Edelläkävijyys vaatii rohkeita muutoksia

1. Ympäristöliiketoiminnassa on merkittävät mahdollisuudet suomalaisille yrityksille

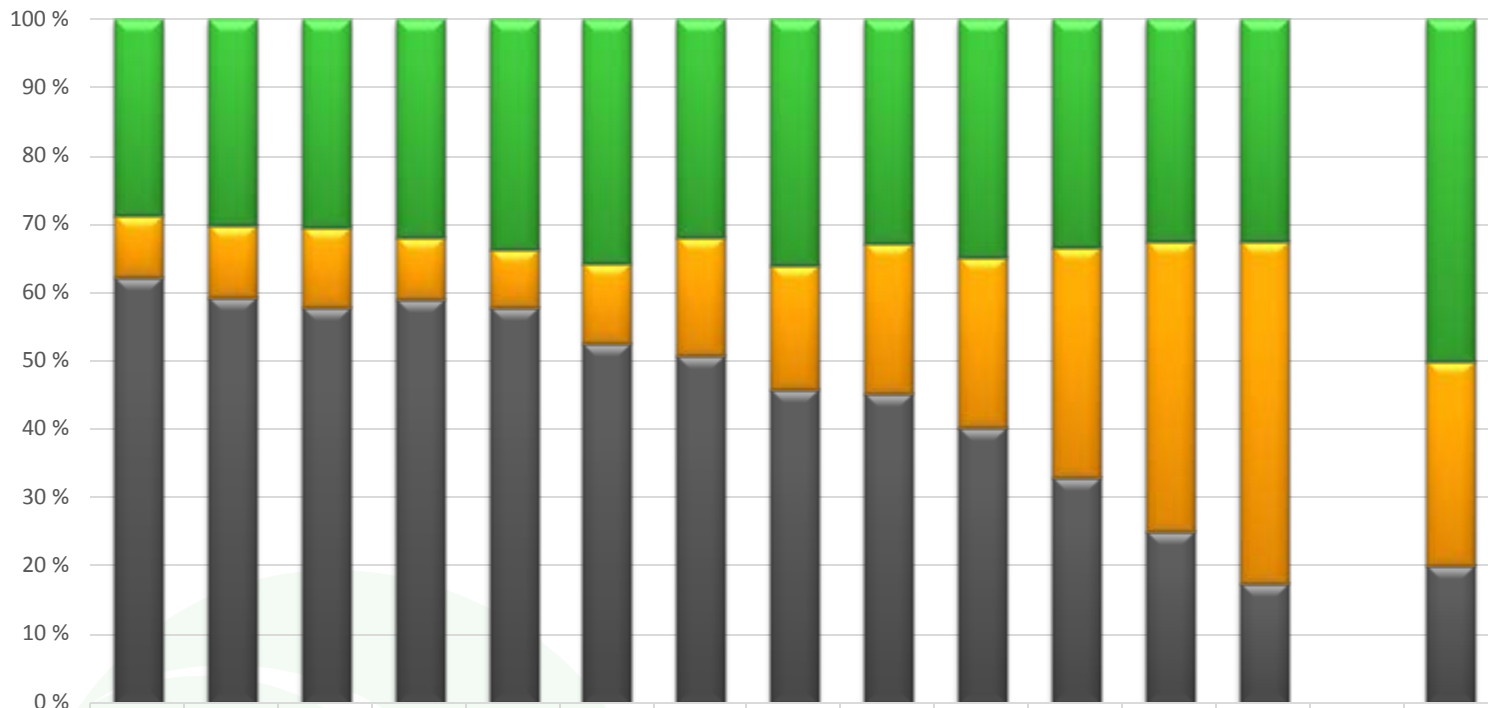
- Jätteet tulee nähdä syntylähteestä riippumatta materiaaliksi, johon liittyy paljon uusia taloudellisen kasvun ja työllistämisen mahdollisuuksia

2. Jätealasta on kehitettävä normaalia, avointa liiketoimintaa

- Toimialalle tarvitaan toimivat markkinat hankintalakia uudistamalla, monopolioikeuksia karsimalla sekä kansalaisten valinnanvapautta lisäämällä

Kierrätystavoitteet eivät ole toteutumassa Suomessa

Yhdyskuntajätteen hyödyntäminen 2002 - 2014 ja tavoite 2016, Lähde: Tilastokeskus

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014		Tavoite 2016
Hyödyntäminen materiaalina	29%	30%	30%	32%	34%	36%	32%	36%	33%	35%	33%	33%	33%		50%
Hyödyntäminen energiana	9%	11%	12%	9%	9%	12%	17%	18%	22%	25%	34%	42%	50%		30%
Kaatopaikkasijoitus	62%	60%	58%	59%	58%	53%	51%	46%	45%	40%	33%	25%	17%		20%

EU:n 2020
tavoite
50 %

Suunnanmuutos on välttämätön

- **Yhdyskuntajätteen kierrätysaste ei ole kehittynyt yli 10 vuoteen**
 - Kaatopaikalle sijoitettava jäte on vähentynyt, mutta jäte on siirtynyt polttoon, ei kierrätykseen
- **Ohjaukset eivät ole toimineet**
 - Etusijajärjestys ei ohjaa riittävän tehokkaasti päätöksentekoa
 - Orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto johti polttolaitosverkoston rakentamiseen, jota ei olisi syntynyt ilman laajoja kunnallisia yksinoikeuksia
- **Polttolaitokset syövät kierrätystä**
 - Kuntien yksinoikeuksia ja markkinaehtoista toimintaa käytetään varmistamaan raaka-aineen saanto polttoon

*Suomalainen ympäristöpolitiikka on epäonnistunut tavoitteissaan
nostaa kierrätysastetta –tarvitaan korjausliike*

Hankintalaki ja ympäristötoimiala

Hankintalailla rajataan kuntien omistamien yhtiöiden mahdollisuutta toimia markkinoilla kaksoisroolissa

- Hoitavat lakisääteisiä tehtäviä monopolioikeuksien turvin ja samanaikaisesti tarjoavat palveluita vapailla yritysmarkkinoilla
 - Ristisubvention ja muiden kilpailua vääristävien tekijöiden riski on todellinen
- Kaksoisrooli on johtanut useilla alueilla kilpailuneutraliteetin vääristymiseen
 - Kilpailuvirasto nostanut jätehuoltosektorin erityisen tarkastelun kohteeksi
 - Kilpailuviraston yhdyskuntajätehuoltoa koskevassa selvityksessä ([KKV:n Selvityksiä 2/2016: Yhdyskuntajätehuollon selvitys](#)) suositellaan jätealalle lisää markkinaehtoisia ratkaisuja ja kunnan roolin selkiyttämistä

Hankintalain osalta YTP korostaa seuraavia seikkoja:

- 1. Hankintalain tulee varmistaa kilpailuneutraliteettia** ja luoda nykyistä paremmat edellytykset monipuoliselle yritystoiminnalle ja sen kasvulle niin jätehuoltosektorilla kuin muillakin aloilla.
- 2. Hankintalaki on yleislaki. Siihen ei tule, eikä tarvitse tehdä toimialakohtaisia poikkeuksia** sen enempää jätehuollon kuin muidenkaan toimialojen suhteen.
- 3. Hallituksen esitys ns. sidosyksikköasemassa toimivien kuntayhtiöiden markkinaehtoisesta toiminnan rajaamisesta on parannus nykytilaan.**
 - Lisäksi hankintalain 15 §:ää koskevaan ehdotukseen sisältyy poikkeus myydä palveluja markkinoilla 10 %:n rajaan saakka

4. Jätehuollon osalta esillä olleet asiat on ratkaistavissa jätelainsäädäntöä kehittämällä:

- Jätelaissa (33§) on erikseen asetettu kunnille velvoite (toissijainen vastuu, TSV) järjestää myös yritysten jätehuolto, ellei muuta palvelutarjontaa ole.
- Käytännössä tämä tarkoittaisi, että kuntien toissijaista vastuuta (TSV) jätehuollossa ei luettaisi osaksi hankintalakiehdotuksessa kansallisesti määriteltyä sidosyksikön ulosmyyntirajaa (5 % tai 500 000 euroa).
- Ympäristöministeriö on perustanut työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella yhdyskuntien jätehuollon vastuunjakoa koskevaa uudistusta sekä selvittää jätelain ja hankintalain yhteensovittamista

Kestävää kasvua kiertotaloudesta

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

Taustaslideja

YMPÄRISTÖTEOLLISUUS
JA -PALVELUT

YM työryhmä

YM 23.8.: Jätelain muutos sekä jätelain ja hankintalain yhteensovittaminen vaativat tarkempaa selvitystä

- Ympäristöministeriössä on aloittanut työryhmä, jonka tehtävänä on valmistella yhdyskuntien jätehuollon vastuunjakoa koskevaa uudistusta sekä selvittää jätelain ja hankintalain yhteensovittamista.
- Jätelakia on tarkoitus muuttaa rajaamalla kuntien vastuu jätehuollon järjestämisestä asumisessa syntyviin jätteisiin. Samaan aikaan on ollut vireillä hankintalain muutos, joka rajoittaisi kunnan jätehuoltopalvelujen tarjontaa muille kuin kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluville toimijoille. Työryhmän tehtävänä on selvittää tarkemmin kahden lainmuutoksen yhteensovittamista.
- Ympäristöministeriö teettää ryhmän tueksi taustaselvityksen asiasta. Selvityksen tekee asianajaja Mikko Alkio ja sen on määrä valmistua 31.10.2016.
- Ryhmässä on jäseniä ympäristöministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Suomen Kuntaliitosta, Jätelaitosyhdistys ry:stä, Ympäristöteollisuus- ja palvelut ry:stä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:stä, Suomen Yrittäjät ry:stä ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry:stä. Asiantuntijana ryhmässä toimii muun muassa edustaja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta.
- Työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran maanantaina 22.8. puheenjohtajansa kansliapäällikkö Hannele Pokan johdolla. Ryhmän mietinnän pohjalta laaditaan tarpeelliset säädösmuutosehdotukset jätelakiin ja hankintalakiin. Hallituksen esityksen on tarkoitus valmistua kevätkaudella 2017.

Kierrätysaste on nostettavissa

- **Yli puolet yhdyskuntajätteestä on edelleen sekajätettä**
 - Biojätteelle tulee asettaa tiukka erilliskeräysvelvoite
 - Kuntien erityisoikeudet yritys- ja tuottajavastuujätteisiin tulee poistaa
- **Pakkausjätteen kierrätys kasvuun**
 - Tuottajat eivät halua kehittää kiinteistökohtaista keräystä, eikä kunnilla ole intressissä kasvattaa kuitu- ja muovipakkaukset kierrätystä, koska ne tarvitaan polttoon
 - Kuluttajille ja taloyhtiöille tulee antaa oikeus ostaa omalla kustannuksellaan täydentäviä lajittelu- ja kierrätysratkaisuja
- **Kierrätyksestä tulee tehdä taloudellisesti houkuttelevampi vaihtoehto**
 - Poltto on verovapauden vuoksi selvästi halvin vaihtoehto
 - Jätteen polttamista tulee verottaa niin, että eri polttomuotoihin kohdistuu samanlainen rasitus
- **Jos kierrätysastetavoite nousee 65 - 70 %:iin**
 - Edellä olevan lisäksi kierrätyslaitokset polttolaitosten eteen

*Kierrätysaste on nostettavissa yli 50 %:iin
lajittelua ja erilliskeräystä lisäämällä*